

Ekeberg og Ekebergsletta - miljø og natur, geologi/landskap

Ekebergområdet og Ekebergsletta har elementer av botanisk og geologisk karakter som ønskes bevart. Landskapet domineres av store åpne gressflater, delvis omgitt av skogkledte partier og fjellrabber.

Slettas høyde ligger jevnt over 140 meters over havet. Mot vest og nord stuper skogvokste skrenter ned mot fjorden og byen. I sørøst hever Brannfjell seg opp med en variert vegetasjon opp mot plataået. Brannfjell og skrenten mot byen og fjorden utgjør deler av den visuelt skogkledde åsrammen for Oslo sentrum.

Ekebergområdets vegetasjon og arkeologi er godt dokumentert, mens de geologiske forholdene knapt er nevnt. Vi vil derfor vie disse forholdene noe mer oppmerksomhet enn det som ellers ville være naturlig.

Geologisk sett er det ingen hovedstad i verden, ingen by i Europa, som innen sine grenser og nærmeste omgivelser kan vise en så forståelig og variert geologi, og fra et så langt tidsrom, som Oslo. Ekebergområdet har en sentral plassering i dette bildet både ved sin oppbygning (grunnfjellet, foldninger, forkastninger) og ved geologiske og geomorfologiske strukturer/fenomener som så lett kan sees fra Ekeberg.

Geologi og landskap

Ekebergområdet består av grunnfjellsbergarter opprinnelig dannet for omlag 2000 millioner år siden, og som de etterfølgende flere hundre millioner år ble gjennomgripende foldet og sterkt omdannet gjennom fjellkjededannelser (orogeneser). Ved slutten av prekambrium var grunnfjellet erodert ned til et flatt landskap. Selve slette-landskapet - Ekebergsletta - ble trolig dannet i denne tiden, altså før hele området ble dekket av hav og de mørke alunskifrene (kambrium), og kalk- og slamsedimentene (ordovisium og silur) som i dag danner berggrunnen i Oslo by og på øyene i Oslofjorden, ble avsatt på havbunnen. Sedimentene dannet et 1-2 km tykt dekke oppå grunnfjellet. Dette sedimentdekket har også ligget over grunnfjellet på Ekeberg og beskyttet dette. Gjennom sin geologiske historie er Ekebergområdet trolig blitt hevet og senket flere ganger og har så vel vært på flere kilometers dyp i jordskorpen, og på større havdyp, som på landoverflaten utsatt for vær og vind som i dag.

I permtiden var det stor vulkansk aktivitet i Osloområdet fulgt av store jordskorpebevegelser forkastninger og vertikale bevegelser av store blokker av jordskorpen. Det er uvisst hvor lenge disse hevnings- og innsynkningsbevegelser egentlig har pågått: hvor tidlig de egentlig begynte, når de eventuelt sluttet, og hvilke spenninger og bevegelser det også i dag er langs disse sonene.

Ekebergområdet som topografisk område er nettopp dannet ved disse forkastnings- og innsynkningsbevegelserne. Ekebergområdet med Ekebergsletta er hevet i forhold til Oslo sentrum og øyene i Oslofjorden, som relativt sett har sunket inn. Forskyvningene (forkastningssonene) er markante, godt synlige i terrenget, og danner skråningen fra Ekebergplataået ned mot fjorden. En øst-vest gående forkastningssone avgrenser Ekebergområdet/Ekebergsletta mot nord og danner skrenten ned mot Oslodalen. Disse forkastningene er trolig de mest markante i hele nord Europa. Innenfor Ekebergområdet har det også skjedd vertikale forskyvninger langs nordnordvest-sørsørst-gående forkastningssoner. I forhold til Ekebergsletta har Sjømannsskole-kollen sunket ned. Brannfjellområdet og hodedraget videre mot Lambertseter er hevet, mens området ved Ryen og langs Europaveien er sunket ned. På Brannfjell er det enkelte steder så flatt at det er mye som tyder på at også grunnfjellet her geomorfologisk sett var en del av "Sletta" før forkastningsaktiviteten (jordskjelvsaktiviteten) tok til.

Langs Brannfjelllets vestside går en permisk "rombeporfyrgang". Denne ble dannet ved at smeltet magma trengte opp gjennom en sprekk i jordskorpen, fylte denne og størknet.

De siste restene av kambro-silur sedimenter som dekket (og beskyttet) Ekebergsletta, ble sannsynligvis fjernet ved erosjon i forholdsvis ny geologisk tid. Muligens så sent som under istidene. Det gamle prekambriske peneplanet (nedflatede området) som i dag danner Ekebergsletta, kom igjen fram i lyset.

På Ekeberg-Brannfjellområdet og på selve Ekebergsletta finnes mange spor etter istidene som rundsva, skuringsstriper og flyttblokker, noen ført hit fra områdene nord for Oslo. En rullesteinssone langs Brannfjell forteller oss at det her har vært en breelv.

Selve Ekebergsletta er dekket av marine leirer avsatt etter istiden den gang havet sto 150-220 m høyere enn i dag.

Ekebergsletta – viktige geologiske forhold:

- Dannelsen og ”bevaringen” av sletta som landskapsform sett i et geologisk tidsperspektiv.
- Forkastningsskrentene mot fjorden og mot Oslodalen
- Rombeporfyrgangen langs Brannfjell. Gangen kan følges i grunnfjellet sørover mot Gjersjøen
- Flyttblokker av normarkitt og gabbro
- Utsikten er fra flere steder av meget stor geologisk og geomorfologisk interesse, og godt egnet for ”innføringsforedrag ” om Osloområdet geologi og landskapsutvikling.

Miljø og natur, flora – fauna

Ekebergsletta mot vest har en rik flora med innslag av tørkeresistente arter. Ellers dominerer furu med mye bjørk, osp, rogn, selje og vier. I skrenten mot Oslodalen vokser varmekjære løvtrær som ask, hassel, lønn og alm. Brannfjells vegetasjon likner skrenten mot vest, men skiller seg ut ved et stort innslag av einer. Foten av Brannfjell omkranses av et rikt løvskogbelte. Deler av dette danner også en randsone for Ekebergsletta.

Dyrelivet i randsonen av Ekebergsletta er rikt og variert. Det finnes mer eller mindre permanente bestander av rev, grevling og rådyr, samt fra tid til annen elg som har søket seg over hit fra Østmarka. I tillegg finnes naturlige bestanddeler av de fugler og pattedyr som kan ventes i tilsvarende biotoper på Østlandet. I tjernet Svarta er det en sjelden bestand av salamander.

Menneskets inngripen – reguleringsplanen må på plass

Slettas naturlige og meget karakteristiske landskap er i dag i ferd med å endres ved menneskers inngripen. Et eksempel på dette er de grasbevokste vollene anlagt langs nord- og østsiden av kunstgressbanen. Disse er et landskapsmessig fremmedelement!

En videre økning av aktivitetene på Ekebergsletta og bygging av nye anlegg, vil ytterligere forringe et enestående natur- og rekreasjonsområde.

Det er viktig at reguleringsplanen som er vedtatt utarbeidet, kommer på plass før ytterligere anleggsaktivitet iverksettes.

Oslo, 21. april 2007
Elen Roaldset